

ÚJ SZÓ

SZLOVÁKIA KOMMUNISTA PÁRTJA KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK NAPILAPJA

Bratislava, 1968. szeptember 10. Kedd ● XXI. évfolyam, 250. szám ● Ára 40 fillér

Fogadás a köztársasági elnöknel

(CSTK) — Ludvík Svoboda köztársasági elnök hétfőn Martin Dzúr vezérrezdes, nemzetvédelmi miniszter jelenlétében fogadta a csehszlovák néphadsereg vezető politikai dolgozóit, akik František Bedřich vezérőrnagy, a politikai főcsoport főnöke vezetésével jelentek meg a fogadáson. Svoboda elvtárs köszönetet mondott a hadseregek az utóbbi napokban tanúsított megfontolt és hazafias magatartásért, ismertette a hadsereg jelenlegi feladatait és kifejezte, hogy a feladatok teljesítésében is számít a hadsereg tagjainak fegyelméletességére és szerveztségére.

(CSTK) — Ludvík Svoboda köztársasági elnök szeptember 9-én fogadta a Szakszervezetek Központi Tanácsa elnökségének küldöttségét. A küldöttséget Karel Poláček, a Szakszervezetek Központi tanácsának elnöke és Vojtech Daubner, a Szakszervezetek Központi Tanácsának alelnöke, a Szlovák Szakszervezeti Tanács elnöke vezette. A szakszervezeti mozgalom képviselői tájékoztatták a köztársasági elnököt a szakszervezetek tevékenységéről az augusztus 21-e óta eltelt időszakban. Köszönetet mondtak a köztársasági elnöknek politikai kezdeményezéséért és a súlyos napokban tanúsított előrelátó magatartásáért, továbbá országunk vezetőjét teljes bizalmukról és támogatásukról biztosították.

Ülésezik a kormány

(CSTK) — Hétfőn délután megkezdődött Prágában dr. Lubomír Štrougalnak, a kormány alelnökének vezetésével a kormány ülése.

A kormány megvitatta a Nemzeti Frontról szóló törvényt, valamint a szövetkezeti és egyéni lakásépítkezés támogatásának kérdéseit és az új hazasoknak nyújtandó állami hitel bevezetésére vonatkozó javaslatot.

Részletesebb jelentést csak az ülés befejezése után adnak ki.

V. V. Kuznyecov az SZLKP Központi Bizottságán

(CSTK) — Dr. Gustáv Husák, az SZLKP KB első titkára, a CSKP KB elnökségének tagja, a kormány alelnöke 1968. szeptember 9-én az SZLKP KB épületében fogadta V. V. Kuznyecovot, a Szovjetunió Minisztertanácsának megbíztóját, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa képviselőjét. A tárgyaló felek a

szlovákiai helyzet időszerű kérdéseivel foglalkoztak.

Jelen volt S. V. Cservonyenko, a Szovjetunió prágai nagykövete és Miloš Páris a külügyminisztérium osztályvezetője.

V. V. Kuznyecovot ezek után a Szlovák Nemzeti Tanács épületében fogadta Ondrej Klokoč, az SZNT elnöke.

Javaslatok a Szlovák Művelődésügyi Minisztérium szervezésére

(CSTK) — Az SZNT Művelődésügyi Megbízotti Hivatalának Kollégiuma szeptember 9-én tanácskozott a Szlovákiai Művelődésügyi Minisztérium szervezésére vonatkozó javaslatról. Ezzel kapcsolatban két elképzelés szerepel a javaslatokban. Az egyik a kultúra irányításának alapelveiből indul ki, amely az apparátus bizonyos bővítését igényli. A másik, a megbízott által is támogatott elképze-

lés az akcióprogramból kiindulva a kultúra fejlesztésének és a kulturális politika összefüggésének feladatának komplex megvalósítását szorgalmazza. Ez a koncepció nagyobb önállóságot, de az illetékes kulturális-népművelési szervek nagyobb felelősségét is jelenti. A szervezési javaslat ismertetés céljából megküldik az illetékes kulturális létesítményeknek.

KÖZEL-KELET

Izraeli—egyiptomi tűzharc a Szezei-csatorna mentén

Egyiptomi közlemény az incidensről ● Összeült a Biztonsági Tanács

Kairó — Az Egyesült Arab Köztársaság fegyveres erőinek főparancsnoksága vasárnap este közleményt adott ki. Ez hangsúlyozza, hogy izraeli fegyveres erők vasárnap hajnalban tankok és aknavetők bevetésével tűz alá vették Tejtik és Szeze városát. Az egyiptomi fegyveres erők a támadást visszontozták, mire az ellenséges erők a tüzet kiszélesítették Izmailia és Kantara városára is. A közlemény szerint az ellenséges erők a több órás harcban 18 tankot, hat páncélozott járművet és sok katonát veszítettek. A közlemény az EAK veszteségeiről szólvá kijelenti, hogy öt katonát meghalt, 12 megsebesült. Hat polgári lakos életét veszítette.

Az izraeli hadsereg szóvivője szerint az egyiptomi csapatok aknatűzzel támadtak az izraeli állásokra. Az izraeliek visszontozták a tüzet, és 10 perccel később az egyiptomiak bevetették nehéztűzvédelmi járműveiket. Az ENSZ-megfigyelők tüzszünetet javasoltak, amit a szóvivő szerint Izrael elfogadott.

A legutóbbi jelentések szerint vasárnap éjjel a Jordán-folyó völgyében is tűzharc volt. Jordániai szóvivő szerint a tüzet az izraeliek nyitották meg. A tíz percig tartó tűzharc emberáldozatot nem követelt.

Hétfőre virradóra Izrael és az Egyesült Arab Köztársaság kérésére rendkívüli ülésre hívták össze a Biztonsági Tanács

csot. El Kuni egyiptomi küldött a Biztonsági Tanács ülésén hangsúlyozta, hogy Egyiptom lakossága a Szezei-csatorna keleti térségében már többször vált Izraeli agresszió áldozatává. Az Egyesült Arab Köztársaságnak kötelessége, hogy megvédje polgári lakosságát az izraeli támadásokkal szemben.

Izrael küldöttje viszont a tüzszüneti vonal megsértéséért az EAK-ra próbálta hárítani a felelősséget.

Malik, a Szovjetunió küldöttje felszólalásában megígérte, hogy Izraelt és rámutatott, hogy Izrael megfontolt szándékkal újabb agressziót követett el az Egyesült Arab Köztársaság ellen.

Lord Caradon, Nagy-Britannia képviselője javasolta, hogy az ülést szakítsák meg és a Biztonsági Tanács tagjai folytassanak külön tanácskozásokat a hasonló incidensek megakadályozásáról.

A Biztonsági Tanács hétfőn reggel másfélórás szünet után folytatta munkáját. Az ülésen a Biztonsági Tanács kanadai elnöke a tanács tagjaival folytatott megbeszélések után nyilatkozatot olvasott fel. Ez mélyszélesen sajnálkozását fejezte ki a Szezei-csatorna mentén kibombolt egyiptomi—izraeli tűzharc miatt és felszólította mindkét felet, hogy tartsa tiszteletben a közel-keleti tüzszüneti vonalat.

(CSTK — MTI)

VIETNAM

Kibontakozóban a szabadságharcosok offenzívája

Magas rangú amerikai és dél-vietnami tisztak halála Dél-Vietnamban

Saigon — A dél-vietnami népi felszabadító fegyveres erők léghárító tüzérsége a Központi Fennsíkon megsemmisített egy dél-vietnami katonai helikoptert, amely éppen felderítő repülést végzett. A helikopteren helyet foglaló Truong Quang An dél-vietnami tábornok, a

saigoni rezsim 23. gyalogos hadosztályának parancsnoka, valamint katonai tanácsadója, egy meg nem nevezett amerikai ezredes szörnyethalt. Mindketten a hazafias erők nagy lendülettel kibontakozó hadműveletét szándékoztak a levegő-

(Folytatás a 3. oldalon)

Sürgősen megoldjuk a nemzetiségi kérdést!

Dr. GUSTÁV HUSÁK ELVTÁRSNAK AZ SZLKP KB ELSŐ TITKÁRÁNAK FELSZÓLALÁSA A CSEMADOK KÖZPONTI BIZOTTSÁGA ÜLÉSÉN

Lapunk tegnapi számában jelentettük, hogy a Csemadok Központi Bizottságának ülésén, szeptember 8-án, beszédet mondott dr. Gustáv Husák elvtárs, az SZLKP Központi Bizottságának első titkára. Az alábbiakban teljes terjedelmében közöljük Husák elvtárs beszédét és az egyes kérdésekre adott válaszát.

Tisztelt Elvtársak!

Elnézésüket kérem, hogy nem szólhatok önközhöz magyarul. Fiatal éveimben nem volt lehetőségem megtanulni magyarul, később mint diák akartam tanulni, de nem jutottam hozzá. Végül a Pankrácon engedélyeztek nekem fél évre egy magyar tankönyvet. Olvasni kissé megtanultam, de a beszédem nem felelne meg az igényeknek, és sértené az önök anyanyelvé iránti szeretetüket.

Köszönetet mondok magyar polgártársainknak

Amikor a mai ülésre való meghíváson gondolkodtam, eszembe jutottak az első köztársaság, a München előtti évek, amikor a szlovák és a magyar kommunisták közösen harcoltak a München előtti köztársaság demokratikus vívmányainak megőrzéséért, a szlovák és a magyar dolgozó nép helyzetének megjavításáért. Ezekben az években a kommunista pártban a szlo-

vák, a magyar és a többi dolgozó együttműködése rendkívül intenzív, elvtársi és baráti volt. A körülmények véletlen összjátéka folytán, amellyel nem számoltam, az ülés kezdetén találkoztam az önök vezetőivel, s közöttük volt Pospis elvtárs is Tornócról, aki 30 évvel ezelőtt azon az összeüvölteteln elnököt, amelyen én is felléptem. Így a 38-as évekre és az azt megelőző esztendőkre való visszaemlékezésnek ez a szimbóluskája a véletlen összjátéka folytán szintén számításba jön.

Ez év kezdetén, a demokratizációs folyamatra való áttérés számos alapvető kérdés rendezésének szükségességét vetette fel az országban. Ezek az alapvető kérdések lakosságunk minden rétegét, osztályát, nemzetét és nemzeti kisebbségét érintik. Azok a problémák, amelyeket Dobos elvtárs a bevezetőben érintett, megtalálhatók partunk akcióprogramjában, és szeretnénk ezeket fokozatosan, egymás után becsületesen megoldani. [az állami kérdések rendezéséről és a politikai reprezentációs kérdésekről van szó. — szerk. megj.]. Kezdeve a gazdasági kérdésekkel, a gaz-

dasági reform problémáival, egész társadalmunk demokratizálódásával egészen a többi kulturális, politikai és szociális kérdésig, beleértve az együttélést, nemzeteink és nemzetiségeink kapcsolatának kérdését is. Igaz, ezen a januárt követő utunkon, melyet polgáraink szabadabb, demokratikusabb éle-

tére való őszinte törekvése jellemez, és amely ragyogó pontja kommunista pártunk és az összes progresszív erők azon törekvésének, hogy megszabaduljunk az ötvenes évektől, a kultusz éveitől és törvénytelenkedésektől túlkapánsaitól és hibáitól, adódhat kilengések, hiányosságok és hibák is. Ezen problémák megoldásának keresése közben jöttek az augusztusi események, az öt szövetséges állam hadseregeinek bevonulása országunkba. A későbbiek folyamán bizonyára gyakran vissza fogunk térni majd ezekhez a kérdésekhez, hol követtünk el hibát, mikor nem értékeltük kellőképpen a nemzetközi tényezők jelentőségét, a szövetséges nagy és kis államokkal való kapcsolatunk fontosságát, amikor talán mi sem kerestük eléggé a kapcsolatokat és a megértést, vagy amikor lehetővé tettük, vagy legalább is toleráltuk, hogy a szocialistáellenes erők zavarják meg országunk demokratikus fejlődését, új utat kereső szándékunkat. Gondolni fogunk bizonyára arra is, hogy szövetségeseinknek, ez a lépése — véleményünk szerint — elcsúszott volt. Ezekhez a gondolatokhoz később mindannyiunknak vissza kell térnünk. Most azonban kiutat kell találnunk ebből a helyzetből. Idegen katonák bevonulása egy állam

(Folytatás az 5. oldalon)

Sürgősen megoldjuk a nemzetiségi kérdést!

(Folytatás az 1. oldalról)

területére mindig olyan változást jelent, mely sok nehézséget, sok fájdalmat hoz magával, kisiklatja az életet a megszokott medrőből, s így módon az emberek megszokott életének — beleértve a politikai és polgári életet is — megzavarását jelenti. Pártunk és államunk vezetősége, a köztársasági elnök kezdeményezése alapján kiutat keresett ebből a nehéz helyzetből. Ezt a kiutat a moszkvai tárgyalásokban találta meg: a szovjet állami- és párt képviselőivel való megegyezésben, mely a helyzet megoldását célozza. Ez alkalomból is szeretném hangsúlyozni, hogy egész lakosságunk, vagy legalább is lakosságunk óriási többsége, csehek, szlovákok, magyarok stb. ezekben a nehéz napokban nemcsak lojálisan, és becsületesen viseltették az állomást, hanem politikai helyzetük, hanem szilárd hazafiságukról is számot adtak a szó szoros értelmében. Erről a helyről is köszönetet akarok mondani minden magyar polgártársunknak, becsület, bátor viselkedéséért. Ezekben a válságos augusztusi napokban a különböző ellentétek, viszályok és gyakran a kölcsönös nacionalista szenvedélyek megnyilvánulása ellenére mindannyian állampolgárként méltóan viselkedtek, és elősegítették megteremtését az új politikai egységet, amely támogatja az állam vezetőit Svoboda és Černík elvtársakkal az élen, valamint a pártvezetést Dubček elvtársakkal az élen. Ez számunkra is fontos elkötelezettséget jelent, hogy magyar polgártársaink igényeire nagyobb következetességgel tekintünk, sokkal gyorsabban válaszolunk meg a nemzeti, illetve nemzetiségi politika terén követeleseit — éppen, mint kulturális és gazdasági vonatkozásban.

A moszkvai megállapodás kétoldali kötelezett ségvállalás

Ami a moszkvai megállapodást illeti, ezt kétoldali kötelezettségvállalásnak tekintjük. A Szovjetunió részéről kötelezettségvállalás arra, hogy fokozatosan, szakaszonként visszavonja csapatokat hazánkban az ország életének normalizálódása és konszolidációja kapcsán. Kötelezettségvállalás ez ugyanakkor a gazdasági tárgyalásokra, a gazdasági segítségnyújtásra is. Mi a magunk részéről kötelezettséget vállaltunk, hogy megakadályozzuk az antiszocialista, antikommunista és szovjetellenes erők uszító propagandáját, a hisztériakeltést, a szocialista rendszer megbontását. Kötelezettséget vállaltunk tehát a sajtó, a rádió és a televízió területén, és általában is, hogy nem engedjük meg a demokratikus rendszer jobboldali erők általi aláadását s így módon a szomszédos szocialista országokkal való kapcsolatunk veszélyeztetését. Ebben a helyzetben abból indulunk ki, hogy Csehszlovákia belső rendszere, a fejlődés irányítása saját erőnkönél történik, a kommunista párt, a Nemzeti Front és azon állami és nemzeti intézmények erejével, melyekmel rendelkezik. És ez nemcsak a mi jámbor óhajunk. A moszkvai megbeszéléseken hangsúlyozták, sem a szovjet, sem más elvtársak nem kívánják belgyeinkbe beavatkozni, nem akarják a személyi kultusz idejének visszatérését, nem kívánják olyan erőket támogatni, akik a Novotny-rendszer visszatérését szeretnék. A csehszlovák nép, valamennyi nemzet és nemzetiség — maga fogja keresni a járható utat és alakítja ki belső rendszerét.

Ezt különösen ma kell hangsúlyoznunk, amikor az öt szövetségi állam nagy létszámú haderői itt vannak, s természetesen ma még befolyásolják viszonyaink alakulását s bizonyos mértékben korlátozzák politikai munkánkat. Hangsúlyoznunk kell azonban azt is, hogy nem mondtunk le a távlati terveinkről és folytatni kívánjuk azt, ami a január utáni politikában jó és helyes volt. Igéretet kaptunk arra, hogy e téren semmi akadályt nem gördítenek utunkba. Azért hangsúlyozom ezt ma, amikor az emberek lelket még fájdalom tölti el és gondolkodásukat is megzavarják a történetek, hogy előre nézzünk, lássuk a távlatokat, s a reményt, hogy elhagyjuk országunkat az idegen csapatok, helyzetünk megnyugszik s mi magunk leszünk úrrá az esetleges jobboldali veszély felett. Alami szuverenitásunk felújulásával napunk, a csehek, szlovákok, magyarok, ukránok — egyezől mindazok, akik itt élnek ismét szabadon, demokratikusan döntenek arról, hogyan éljük ebben az országban. A korlátozások, melyekről szóltam, megvannak. Elsősorban a sajtó, a rádió és a televízió kapcsán érezhetjük. Mi Szlovákiában olyan utat választottunk, hogy lehetővé tettük valamennyi folyóirat megjelenését.

Kértük az újságírókat és a szerkesztőket, a főszerkesztőket, értsek meg ezen korlátozások elkerülhetetlenségét és saját maguk akadályozzák meg, hogy ne legyen a sajtóban szovjetellenes, vagy más antikommunista propaganda. Mert nem akarunk cenzúrát bevezetni.

Elmondhatjuk, mind a szlovák, mind a magyar szerkesztőknél, valamennyi elvtársnál megértésre találtunk. Késztelen, hogy nehéz dolog az újságíró munkáját korlátozni. Tegnap délután, a Szlovák Irőszövetség vezetőiségében — a Kultúrny živoital összefüggésben — vitattuk meg ezeket a kérdéseket. Azért említet meg ezeket a dolgokat itt is, hogy kérjem az elvtársakat, akik a sajtóban dolgoznak, értsék meg a helyzetet, s tartsák be azokat a pontokat, melyekre ígéretet tettünk. Mert ha ez az út járhatatlannak bizonyul, akarva, akaratlanul a cenzúrához kell folyamodnunk, hogy biztosítsuk a moszkvai megegyezés betartását, a gyors konszolidáció lehetőségét, azt, hogy az idegen katonaság elhagyhassa országunkat.

Ismételten hangsúlyozni szeretném, hogy Csehszlovákia Kommunista Pártjának és Szlovákia Kommunista Pártjának akcióprogramját az élet minden területén, amint arra lehetőség nyílik, realizálni akarjuk. A gazdaságirányításban, a gazdaság felújítása területén valóra kell váltanunk elképzeléseinket. Ezeket már részben kidolgozták, vagy kidolgozásuk folyamatban van. Ugyanez vonatkozik a nemzeti bizottságokra, azok átépítésére, hogy valóban a nép igazán demokratikus szerveivé váljanak. Mind a pártélet, mind az ország élete szempontjából folytatni fogjuk a demokratikus elvek érvényesítését.

A nemzetiségi kérdést a föderációval egy időben oldjuk meg

Az akcióprogramban foglalt elvek megvalósításához tartozik természetesen a nemzetiségi kérdés megoldása. Szlovákia Kommunista Pártjának Központi Bizottsága — mint azt önök is tudják — néhány nappal ezelőtt foglalkozott ezzel a kérdéssel. Jóváhagyta azokat az alapelveket, amelyek lehetővé teszik államunk föderatív átépítését. És ezzel egyidejűleg jóváhagyta azt az álláspontot is, melynek alapján az államjogi kérdéseket együtt, ez év október 28-án alkotmányban kell biztosítani a nemzeti kisebbségek helyzetét is. Az önök szervezetének vezetőivel, Dobos és Szabó elvtársakkal arról is beszéltünk, jobb lesz a nemzeti kisebbségek helyzetének megoldását két törvényre osztani. Eredetileg ugyanis azt gondoltuk, hogy ezt egy egységes törvénnyel megoldhatjuk. A későbbiek folyamán azonban rájöttünk, hogy a csehszlovákiai nemzeti kisebbségeknek, a magyaroknak, ukránoknak, lengyeleknek és németeknek különféle, hogy úgy mondjam specifikus helyzetük van. Így például más a helyzete mondjuk a német kisebbségnek Csehországban, mint a magyar kisebbségnek Szlovákiában stb. Így módon egyetlen törvényt, alkotmánytörvényt esetében problémák adódhatnak a megoldást illetően. Nyíltan megmondom, ezek kedvezőtlenek lehetnének a magyar nemzeti kisebbség helyzete szempontjából. Ezért azt vallottuk, hogy előkészítjük a Nemzetgyűlés alapvető, alkotmányos törvényét, amely kifejezné a csehszlovákiai nemzeti kisebbségek egyenjogú helyzetét főbb kérdéseiben legfontosabb irányelveket, s ezt követően külön törvényt készítenék Szlovákia számára, az SZNT keretén belül és a cseh ország részéi számára a Cseh Nemzeti Tanács keretén belül. Ez a törvény konkrétan és részleteiben is kifejezné a nemzetiségi kisebbségek helyzetét, és jogait biztosítást. Így tekintet ezekre a kérdésekre és ahogy már említettem, ezt a nemzetiségről szóló alkotmányjogi törvényt, a föderációról szóló törvénnyel egyidejűleg, október 28-án iktatnák törvénybe. Ezzel egyidejűleg a közeljövőben megkezdjük a tárgyalásokat a másik, konkrétabb törvény előkészítéséről, a magyar és az ukrán nemzeti kisebbség helyzetéről Szlovákiában. Márcsak azért is szükséges a kérdés megoldása, hogy megszüntessük nemzeti és lakosságunk között a régi nézeteltéréseket. E téren főleg az utóbbi nyolc hónapban mind szlovák, mind magyar részről magasra csaptak a szenvedélyek, és ez alapján véve természetesen jelenségek. Ahol a kérdések nincsenek megoldva, ahol nincsenek véglegesen megoldva, ahol olyan zsilipek nyílnak meg, mint amilyenek nálunk nyíltak meg januárban, ott vitakoznak ezekről a kérdésekről békésen és szelvedéyesen, sőt viharosan is. Mindez azonban arra utal, hogy a kér-

dést meg kell oldanunk, keresnünk kell az ésszerű és demokratikus kiutat. A magam részéről nagyon örülnék, ha áthidalhatnánk ezeket a régi ellentéteket, s végső megoldást találunk e kérdéseknél.

Népünk jó ideje, jó ezer éve egymás mellett él. Munkásaink, földműveseink együtt éltek, egyenlő sorban volt részük, egyformán érték őket a nehézségek és a csapások. Ha ezeket a régi történelmi kérdéseket valahol Árpádnál és Svätopluknál kezdenénk megoldani, — mint ahogyan a sajtó mindkét oldalán tette —, mire eljutnánk Kádárig és Dubčekig, e kérdések végső megoldása már csak az unokáinkra várna. Ezért jobb lesz, ha a sajtóban inkább a pozitív megoldásokat fogjuk keresni, mint a rekriminációt, a régi korok sérelmeinek felhártogatóját.

Az 1945—48-as diszkriminációs politikáról

A történelmi eseményeket ugyanis különféleképpen lehet magyarázni. Egyet említenék meg, mely a magyar lakosság emlékeztetésében nagyon élénken él még. A magyar kisebbség problémájának megoldására gondolkodtak az 1945-ös években. Már beszéltünk, írunk róla, hogyan került rá sor. Megemlíthetjük, hogy Szlovákiában a párt illegális munkájában, vagy a Szlovák Nemzeti Felkelés idején senki sem vetette fel a magyar polgártársak kitelepítését, vagy valamilyen diszkriminációját a kérdését. Am a világpolitika, vagy az európai politika a háború végén úgy alakult, hogy megkezdődött a határok változtatása, s ennek kapcsán szóba került a lakosság, elsősorban a németek tömeges elköltöztetése az egyes államokból. És így külföldön merült fel a Csehszlovákia és Magyarország közötti viszony megoldásának kérdése, lakosságcsere, vagy egyoldalú kitelepítés formájában. Ez akkoriban Csehszlovákiának és Szlovákia Kommunista Pártjának, a kormányának hivatalos politikája volt. Ma bírálhatjuk, vagy nem bíráljuk, ez más kérdés. Bizonyos, hogy 1945 után a magyar lakosságot sok sérelem érte, sok ostobaságot, sok következtelenséget és méltánytalanságot követtek el vele szemben. Az évek távlatából ezt meg kell mondanunk. A magyar lakosság egyenjogú helyzetének gyakorlata csak 1948-tól kezdődött azoknak a tilkapásoknak és intézkedéseknek a megszüntetésével, amelyeket 1945—1948 között alkalmaztak. Főleg azért említem ezt a kérdést, mert az ötvenes években azután, amikor már bűnbakot kerestek, akkor egyszerűen azok között találták meg, akiket akkor bűnbaknak tartottak. Mindezeket emlegették. És 13 éven át az emberek tudatába beleplántálták, hogy ezek ketten-hárman, vagy az úgynevezett szlovák burzsoá nacionalisták azok a fekete ördögök, akik az egész kását megfőzték. Okmányok, történelmi dokumentumok, levéltárak anyagai bizonyíthatják, hogy a dolgok úgy alakultak, ahogy mondom, s én, mint ennak a pártnak és szerveknek egyik alkotó része ezt a politikát támogattam, propagáltam, azonban nem egyes egyének politikájáról, vagy hasonlóról volt szó, hanem az egész párt és állami szervek politikájáról. Azért említem ezt, hogy lássák, hogyan forgatnak ki egyes kérdéseket, s ezek hogyan kapják meg a propagandisztikus jellegüket, megtevesztve ezáltal sok-sok embert. Úgy vélem, elvtársak, a szlovák és a magyar lakosság álláspontja éppúgy, mint a szlovák és a cseh lakosság álláspontja ezekben az augusztusi napokban jó politikai előfeltételt teremtett a régi és nyílt kérdések megoldásához. Úgy vélem, hogy ez az időszak a cseh és a szlovákok, valamint a szlovákok és a csehszlovákiai magyarok közötti kapcsolat próbaköve volt. És megmondom véleményemet: ebben a próbában a mi magyar polgártársaink is kiválóan helytálltak. És ezt nagyra értékelem.

Teljes egyenjogúságot a gyakorlatban is

A magyar kisebbség helyzete szempontjából milyen megoldásokra kell törekednünk? Ismerem azokat a javaslatokat, amelyeket a CSEMAKOK előterjesztett és azokat is, amelyeket más helyről javasoltak. Úgy vélem, ma kimondhatjuk azt az alapvető, hogy magyar polgártársaink számára mind az általános polgárjogok, mind a nemzeti csoport szempontjából teljes egyenjogúságot kell biztosítani. A teljes egyenjogúságnak ezt a gondolatát át kell ültetnünk politikai intézményeink-

be, politikai életünkbe. Mássalbenbe szólalmink a demokráciáról, a nemzetiségi kérdés igazságos megoldásáról csak szemfényvesztés lenne, vagy egyszerűen a meg nem oldott, a nyitva maradt problémák továbbra is kísérték. Konkrétan hogyan oldjuk meg? Milyen intézményeket és hol kell létrehozunk, s milyen biztosítékokat kell e téren nyújtunk. Ezekről a kérdésekről még beszélgetnünk kell. Kifejthetném ugyan személyes véleményemet, de ha az embernek valamilyen funkciója van, ezt a személyes véleményét konzultálni kell azokkal a szervekkel, amelyekben tevékenykedik. És mivel ezt sem a Központi Bizottságon, sem a pártközpont elnökségében nem beszéltük meg, elnözésüket kérem, hogy személyes véleményemet e kérdések intézményes megoldásáról most nem mondom el. Nem gyávaságból, vagy más hasonló okból teszem ezt, hanem azért, hogy ne kötelezzek le embereket, akiknek ebben a kérdésben együttesen kell dönteniük. Biztosítani akarom önöket arról, hogy a magyar nemzeti kisebbség helyzete megoldásának a teljes egyenjogúságon kell alapulnia, s magam részéről a párt- és állami fórumokon ilyen megoldást fogok szorgalmazni.

Közlök velem az elvtársak az önök vezetőségéből, hogy e kérdésben valamilyen türelmetlenség tapasztalható a magyarok között. A magam részéről megértem ezt a türelmetlenséget, és hasznosnak tartom, ha állandóan szorgalmazzuk, sürgetjük a megoldást. A kesedelmet azonban nem a jószándék hiánya okozza, hanem inkább a felhalmozódott rendkívüli és sok probléma. Így aztán, ha nem szorítják a dolgot, akkor a kérdés mellékvágányra kerül, nem rossz indulatból, hanem időhiány miatt. Azért mondom ezt, hogy néha meg kell sürgetni a problémák rendezését. Úgy gondolom azonban, hogy ez a türelmetlenség bár érthető, jelenleg mégsem indokolt. Ismét leszögezem, az alapvető törvényt — nemzeti kisebbségek helyzetéről — a föderációs törvénnyel együtt október 28-án fogadják el. A bizottság dolgozik rajta Prágában, s meg kell állapodnom velük, mikor legyenek ott az önök, valamint a többi kisebbség képviselői is. Még ezen a héten, vagy a legközelebbi napokban, mielőtt szabadabbá teszem magam, leülünk az önök képviselőivel, hogy megvitassuk a Szlovák Nemzeti Tanács konkrét törvényét, amit nem akarunk halogatni, hanem azt akarjuk, hogy megvitassuk, és konkrét megoldásokat keressünk. Szeretnék itt személyesen is jelen lenni, mert félek, ha ezt a kérdést ismét valami csoportra, vagy valaki másra bizzuk, akkor megint várnak fognak az én véleményemre, ami csak elodázná az egész ügyet. Most azonban a kellelénél több a feladat, s ez bizony néha meghaladja az ember erejét. Biztosítani akarom tehát önöket, hogy ami a probléma megoldását illeti, itt nincs szó sem évekről, sem hónapokról. Távlatokról sem gondoljunk azt, hogy ebben az országban eleget a szlovákok és a cseh közti problémákat megoldani, s azután minden rendben van. Tudatában vagyunk annak, hogy éppen olyan sürgős feladat főleg a magyar nemzeti kisebbség problémájának megoldása, hiszen ez a legnagyobb nemzeti csoport nálunk, amely Bratislavától egészen Kelet-Szlovákiáig mindenütt együtt él a szlovák lakossággal. E kérdés békés rendezése s e kérdésben elfogadott megegyezés nélkül nem lehet konszolidálni tekinteni sem Szlovákiát, sem a köztársaságot.

Szeretném, hogy a nemzeti kisebbségek, mindenekelőtt a magyar nemzeti kisebbség helyzetét úgy rendezzék, hogy a szó legszorosabb értelmében saját országának, saját hazájának, otthonának tekintse ezt az államot, s olyan megalégedett legyen benne, mint amilyen megalégedést kíván a cseh és a szlovák nemzetnek. Igaz, a nemzeti kisebbségek esetében ez mindig bonyolult dolog. A történelem, a kultúra, vagy gyakran a személyi kapcsolatok terén mindig hatással van az az állam, ahol a nemzet túlnyomó többsége él. Ez logikus, s ezért érthető is. Meggyőződéseim, hogy fokozatosan felújítjuk a bizalmat közöttünk és a többi szocialista ország között. A Szovjetunióval, a Magyar Népköztársasággal újból megtaláljuk az együttműködés útjait, akárcsak azelőtt volt. És a két szocialista államnak a jó szomszédai együttműködése azután nem gátolhatja azt sem, hogy a mi nemzeti kisebbségünk a személyes vagy kulturális kapcsolataiban bizonyos kontaktust építsen ki. Ennek ellenére állítom, hogy olyan feltételeket akarunk teremteni itt nálunk, hogy a csehszlovákiai magyarok mindenekelőtt a Csehszlovák Köztársaságot tekintsék hazájunknak, hogy életünk, politikánk,

(Folytatás a 6. oldalon.)

Sürgősen megoldjuk a nemzetiségi kérdést!

[Folytatás az 5. oldalról.]

rendszerük közös alkotóinak érezték magukat; teljes mértékben vegyének részt ennek kialakításában, s ne legyenek itt valamiféle félreállított albérlők, vagy valamilyen elhagyott árvák, és ne legyen az osztályrészük az ami a múltban volt.

Jó légkört kell kialakítani az együttélésre

Tudom, sokkal könnyebb erről beszélni, mint az életben megvalósítani; és sokkal könnyebb ezt központi helyről kijelenteni, mint lent a járásokban, a falvakban — ahol az elmúlt hónapok során különböző problémák merültek fel — érvényesíteni. Mindennek ellenére vallom, szilárd határozott irányt fogunk követni, hogy ezen az egész hosszú területen, ahol a szlovák és a magyar lakosság együttélés, jó légkör alakuljon ki. Jó légkör az együttélés és együttműködés számára, a közös érdekek közös védelme és közös megvalósítása alapján. Hisz a munkásokat, parasztokat és az értelmiségieket ebben az államban közös érdekek vezér-

lik. Természetesen a kultúra és a nemzetiségi kérdés terén mindegyiknek megvan a maga sajátossága. Az élet, a munka és az alapvető létkérdésekben azonban a magyar és a szlovák ember érdeke lényegében egy. Ha megoldjuk a nemzetiségek egyenjogúságát, ezzel elejét vesszük azoknak az ellentéteknek, melyek az egyes falvakban, vagy a járásokban keletkeztek, s úgy vélem, jó légkört teremtünk a szlovák és a magyar lakosság békés együttélésére.

Tiszta szívből kívánom ezt, s azon leszek, hogy a Központi Bizottságban és más szlovákiai szervezetekben ezt az elvet átültessem. Dobos elvtárs itt említést tett néhány hiányosságról az egyes állami és pártszervekben. [A nemzetiségi képviseletről van szó — szerk. megj.] Beismerem, hogy e téren magam is hibásnak érzem magam, hogy a párt rendkívüli kongresszusán nem ellenőriztem, vagy nem követtem eléggé figyelemmel ezt az ügyet. Nem jutottam hozzá, hogy a választóbizottság ezeket az igazságos kritériumokat a nemzetiségek képviseletébe dolgoztam is betartsa. Ott, — mint azt önök is

jól tudják — elsősorban arról volt szó, hogy a kongresszus magáévá tegye a moszkvai egyezmény főbb politikai irányelveit. S így fordulhatott elő, hogy a kongresszuson nem jutottam hozzá ehhez az ügyhöz. A párt vezetőségében az elvtársakkal megvitattam ezt a kérdést, hogy megtudnánk-e oldani oly formában, hogy néhány magyar elvtársat bevonnánk a Központi Bizottságba. Ez nagy szépség-hiba, amikor a kongresszuson megválasztják a Központi Bizottságot, és rögtön utána ki kell egészíteni. Úgy vélem azonban, ha egy ilyen nagy nemzetiségi csoportról van szó, feltehetően meg lehet ezt oldani. Előterjeszttem ezt a javaslatot, s a magyar elvtársakkal tanácskozni fogok ebben a kérdésben a megoldás érdekében. Ami a Szlovák Nemzeti Tanács kiegészítését illeti, arról biztosítottam, hogy e képviselet — jelenleg 11 képviselő van az SZNT-ben, s három választottat most be — megfelel a számaránynak. Kérem, ha ez nem így van, s ezek az adatok nem egészen helytállóak, gondolkodhatunk még arról, hogy a nemzeti tanácsot kiegészítsék, ha csak valami különleges akadály nem merül fel. Arról van szó, hogy nagyon rövid időn belül megejtik

az SZNT-be és a Nemzetgyűlésbe történő választásokat. Nagyon kérem önöket, hogy sürgősen és idejében figyelmeztessenek erre, akkor, amikor a jelölések folyamatban vannak, hogy ne kerüljön sor ismét mellőzésre. Mert utólag azután sokkal nehezebb korrigálni a hibákat, egyszerűbb megoldani a maguk idejében.

Ennyit elvtársak bevezetőként, azzal a megnyugtatóssal, hogy Szlovákia Kommunista Pártjának új vezetősége törekedni fog ezeknek a nyílt és rejtő vitás kérdéseknek a teljes megoldására. Törekedni fog a magyar nemzeti kisebbség egyenjogúságának — rendkívül rövid időn belül történő megoldására.

Örömlésre szolgál majd, ha nemzetünk, a szlovák nép és a magyar nemzetiség, a mi magyar polgártársaink között megoldjuk a problémákat, s a dolgok rendeződésének időszaka következik. Örömleni fogunk, ha a régi vitás kérdések mögöttünk lesznek, s a közös problémák megoldása kerül előtérbe. Nagyon kérem ebben a törekvésünkben legyenek segítségünkre, s a megértés útját egyengessék. Köszönöm önöknek ezt a segítséget!

... hogy a gyengébbet egyszer se üssék

Dr. GUSTÁV HUSÁK ELVTÁRS VÁLASZA A FELVETETT KÉRDÉSEKRE

Dr. Gustáv Husák, az SZLKP Központi Bizottsága első titkárnak felszólalása után a CSEMADOK Központi Bizottságának tagjai kérdéseket intéztek Husák elvtárhoz. Ezek a kérdések az alkotmányjogi megoldásokat, a törvényes garanciákat, a nacionalista uszításokat, s a nemzetiségi képviselet stb. kérdést érintették. Husák elvtársnak a felvetett kérdésekre adott válaszát rövidített formában közöljük.

Az alapvető kérdés, melyet több elvtárs is vitatott az, hogy a demokratikus jogokat ne kétféle méterrel érvényesítsük, hogy az egyik nép vagy nemzetiség számára hosszabb méter lesz a jobb, mások számára meg viszont rövidebb. Ez állandóan az egyenlőtlenség érzését váltja ki, melyet néha a kisebb nemzetek, néha viszont a nemzeti kisebbségek éreznek. Elméletben ezt valahogy elég könnyű állítani, hogy mindenkinek egyformán, egyenjogúságot mindenki számára. A gyakorlatban természetesen ezek a dolgok egy kicsit hatalmi eszközökkel vannak kombinálva. Így mondjuk a Csehszlovák Köztársaság történelméből a szlovákok azt a tanulságot merítették, hogy mindig csak az általános demokratikus jogokról beszéltek, hogy Beneš általában beszélt a demokratizálásról s ezzel mindig a kisebb nép, vagy kisebb nemzetiség valamilyen megaláztatását takarta. En ezt nyíltan kimondom. Minden erősebb nemzet, mely az államban hatalmi eszközöket uralt, ezekkel a tendenciákkal rendelkezik.

Ezek a tendenciák másutt is tapasztalhatók. Ezek a tendenciák bizonyosan szlovák környezetben is megvannak. Számos emberünk, sok kommunista van, akik erős szenvedélyvel harcolnak a szlovák nép egyenjogúságáért és amikor a nemzeti kisebbségről van szó, akkor valahogy valami más méter keresnek. Tudom ez van a dologban. S ez mindenütt ilyen ügy s nekünk meg kell találnunk a védőanyagot, hogyan harcoljunk ellene. Nem olyan könnyű, nem egyszerű dolog ez. Ez összefügg — mint ahogy azt itt az egyik elvtárs mondta — az internacionalizmussal. S itt átszaporok erre a kérdésre. Természetesen,

a CSKP az internacionalizmus gondolatához csatlakozik

lították ezt Dubček elvtárs beszámolójában s a dokumentumokban is. Ez a dolog egyik oldala. A másik oldala, hogy minden fél bizonyos nemzeti környezetben dolgozik, nem szakadhat el a nemzeti környezettől, s végülis a társulásban levő környezet, mondjuk a cseh környezetben a cseh, mert az egész államban ez volt társulá-

ban, Szlovákiában viszont a szlovák, hajlamos, hogy ehhez döntő tartalmat adjon. S az a kiegyenlítő, hogy a kisebb nemzet vagy a nemzeti kisebbséget a közös részvételebe vonjuk, hogy kellőképpen kifejezésre jusszon, valahogy mindig nehezebben érvényesül. Ebben rejlik a komplikáció, a gyakorlati komplikáció. Kijelenthetem én néhány dolgot, de valahol Királyhelmece, vagy Komáromban, vagy mit tudom én hol, ahol az előírást végre kell hajtani, az előírásnak gyakran már sajátos megvilágítása van, a dolgokat sajátosan magyarazzák. Így nagyon egyetérttek azzal a gondolattal, amit itt több elvtárs elmondott. A demokratikus gondolatot következményeiben kell majd elközelítenünk és létre kell hoznunk a biztosítékok rendszerét, hogy a hivatalok egyes fokozatain, a megbízotti hivatalban, a járásokban stb. se legyen sajátos magyarozata, vagy ha van is, meg legyen az óvintézkedések is... Hogy korrigálhassák őket. Nem vitákkal, csatákkal, hanem hogy azonnal lehetséges legyen kijavítani őket. A kezesség rendszerét keresnünk kell a nemzeti kisebbséggel szemben is. Ez szintén a probléma megoldásának egyik része. Keresni ezeket a demokratikus biztosítékokat. Nagyon egyetérttek azzal, amit a mezőgazdasági lap főszerkesztője mondott, hogy valahogy, ha a rendszer nem demokratikus, a kisebbség azt kétszeresen érzi. Ez igaz, érzi ezt polgári szempontból, s érzi a nemzeti szempontból is. A gyengébbet mindig kétszeresen ütik, igazam van? S tehát, amikor a demokratikus biztosíték, a demokratikus légkör kialakításáról beszélünk s ezt létre akarjuk hozni, gondolunk kell ezekre a biztosítékokra is, hogy a gyengébbet egyszer se üssék, nempedig kétszer, igaz?

Azok a javaslatok, melyeket önök terjesztettek elő, nem nyújtanak abszolút garanciát, éppúgy, mint a föderációról szóló törvény sem jelent abszolút jóállást akkor sem, ha még megannyi paragrafust alkotnánk. Azonban a vezető politikai pártban, a kommunista pártban, a nemzeti front szervezetben s az egész társadalmi életünkben kialakult demokratikus légkörnek kell fokozatosan létrehozni a garanciákat és biztosítékok rendszerét. Mert

néha az emberek jogtalanul is kiáltoznak. Néha jogtalanul is panaszkodnak. Hogyan különböztessük meg a jogokat a jogtalanul, ki itélje ezt meg, s hogyan itélje meg? Tehát a kezességnek ezt a rendszerét ki kell alakítanunk, keresnünk kell, s a föderációról, valamint a nemzeti kisebbség helyzetéről szóló törvény mondanám az első lépés ezen az úton. Még nem végleges. Lehet, sok minden elégtelennek bizonyul önöknek, s hogy ezeket a kérdéseket még keresnünk kell.

A nacionalista szöveggyűléssel kapcsolatban

azt mondanám, ahogy azt egykor mondták, hogy mindenkinek a nemzeti környezetben kell küzdenie a negatív elemek ellen. Úgy a szlovákban, de a csehben is, s éppúgy, mint a szlovák környezetben is vannak erős nacionalista tendenciák, néha kimondottan nacionalista tendenciák, gondolom a magyar kisebbség környezetében is vannak. Feltételezhető, hogy mindannyian nemcsak tiszta internacionalisták vagyunk, s minden nemzeti környezetben létrejönnek ilyen tendenciák is. Azonban mégis van bennük valami jó, hogy ápolják a nemzeti büszkeséget, a nemzeti öntudatot, a kultúrát és összetartozást, azonban a két nemzet, vagy nemzetiség viszonyában negatívumot is jelentenek. Úgy, hogy mind az egyik, mind a másik környezetben ezekkel a tendenciákkal is küzdünk kell. Persze, politikailag küzdeni mondanám fokozatosan kell harcolnunk. Az utóbbi hónapokban a szlovák környezethez hasonlóan szöveggyűlést szítottak a déli területen is, s a Matica megalakulása körül is észlelhető volt ott számos ilyen elem, sok alkalmatlan személy is elkötelezte magát az ügynek, nemde? Gondolom, hogy másutt is, tehát a magyar kisebbség esetében is a dolgokat valahogy felfokozták. Tehát munkánk egész rendszerével az egyik s a másik oldalon is — valószínűleg a szlovák részben azonban jobban, mint a magyaron — keresnünk kell, hogy ezeket a szöveggyűléseket visszafogjuk s ésszerű megoldást találjunk. Ha azt állítjuk, hogy internacionalisták vagyunk, akkor egy kicsit

Lenin tanaiból kell kiindulni

aki az erősebb nemzet kötelességeiről beszélt, hogy a kisebbben szemben nagyobbabb legyen, s hogy a jogok biztosítása terén inkább továbbmenjen,

mint valahol félúton maradjon. Ezt az álláspontot igyekeznünk tehát mi, mondó mi, mint szlovák, a cseh néppel szemben érvényesíteni, azonban a másik kötelességünk a nemzeti kisebbséggel a Szlovákiában élő magyarokkal és ukránokkal szemben van.

Nem lesz ezt könnyű az életben valóra váltani. Tudják nagyon jól, hogy abban a környezetben, amelyben dolgozom, vagy hasonló helyeken is, az ember különféle akadályokba ütközik, azonban mindannyunknak nagyon kell törekednünk. S törekedni fogunk, mert különben ezek a visszas kérdések nem kerülnek le a terítékről. Felvetődik a kérdés,

milyen konkrét formában realizáljuk

ezeket. Hát éppen ez az, amire rá kell feküdnöm. Önök valamilyen javaslatokat benyújtottak. A bizottságok körében is vannak valamilyen javaslatok, vagy álláspontok. Ez ideig azonban még nem kerültek közös bázisra. Ezekre súlyt kell helyeznünk, kérdésről kérdésre meg kell tárgyalnunk, keresnünk kell a legésszerűbb és legpraktikusabb megoldást. Megmondom nyíltan, ha a magyar nemzeti kisebbség Szlovákiában valahogy egy területen összpontosulna s nem élnének szétforgácsoltan, mondjuk pl. lenne csak egy kelet-szlovákiai terület, vagy valami ilyesféle, a probléma nagyon egyszerű lenne. Egyszerűen területi autonómiáról lenne szó. Nagyon egyszerű probléma lenne ez így. Viszont tudjuk, mennyire szétforgácsoltan élnek, mennyire vegyesek a községek, ez az egész terület, a területi autonómia szempontjából tehát a probléma nagyon nehéz. Ezt a problémát fontolóra kell vennünk. Kombinálnunk kell a kulturális s a nemzeti öngazgatás tényével, vagyis nagyon egyszerű megoldást kell keresnünk.

A magam részéről biztosíthatom önöket, hogy pártunk szlovákiai vezetősége, amelynek nevében beszélek, de a CSKP vezetőségében is

őszintén akarjuk, hogy pártunk igazi képviselője legyen hazánk valamennyi nemzetiségű kommunisztáinak

Kugler elvtárs javaslatáról én azt gondolom, nem akadályozza semmi a magyar kommunisták tanácskozásának megvalósítását, tárgyalhatunk és

megegyezhetünk erről a kérdéssel. Én arra is gondoltam, ha majd erről a kérdéssel tanácskoztunk, hogy összehívhatnánk egy olyan gyűlést, amelyen a délvidek képviselői jelennének meg és hasonlóan megszervezhetnénk a járási nemzeti bizottságok és párt-erveinek tanácskozását is. Jó lenne, ha találkozhatnánk a vegyes lakosú helységek képviselőit is, hogy végre Keletől egészen Bratislaváig közös nevezőre jussunk abban, hogyan is képzeljük el a felmerült problémák rendezését. Persze ez nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a magyar párttagok is tanácskozzanak sajátos problémáikról. Ebben azt hiszem minden nehézség nélkül megegyezhetünk. Viszont,

nem lenne helyes, ha valamiféle külön szekciókat alakítanánk

és pártunkat magyar, szlovák, ukrán és más tagozatra forgácsolnánk szét. Ez a mi pártunk struktúrájának nem felelhet meg.

...Ebből a szempontból is igyekeznünk fogunk, persze, nem könnyű feladat ez. Fábry elvtárs Te is ismered az embereket, így tudhatod, milyen nehéz dolog ez. Az elmúlt húsz év alatt a mi igazi internacionalizmusunkból sokat engedünk és bizony nem lesz könnyű a megfelelő mederbe irányítani az embereket. Mégis úgy látom, ezt meg kell tennünk a párt miatt, de a problémáink igazságos rendezése miatt is. Fokozatosan szeretnénk szerveink tevékenységébe minél több magyar elvtársat is bekapcsolni. Az első lépés talán az lehetne, hogy a Központi Bizottság valamelyik legközelebbi ülésére meghívunk több magyar elvtársat is és ott ezek a kérdések területekre kerüljenek. Egyébként nagyon örülök, hogy Önök között lehettem és ennyi engedélyes javaslatom és gondolataim megismerkedhettem.

Szeretném, ha közösen sikerülne olyan légkört teremtenünk, hogy a felmerült kérdéseket igazságosan tudjuk rendezni. Kérem, hogy a CSEMADOK vezetői, ha hiányosságot találnak munkánkban, találjanak rá lehetőséget és figyelmeztessenek bennünket. Hasonlóan, ha egyéb problémáink is akadnak lépjenek fel kezdeményezőleg és remélem, hogy közös akarattal a felmerült nehézségeket sikerül kiküszöböljünk.